

Nederlands antwoord op coca-kolonisatie

Jacques Wallage

1. De vraag of in het internationaal cultuurbeleid van ons land de cultuur zelf centraal moet staan, of dat deze onderschikt is aan onze belangen in het buitenland, komt me bekend voor. In de jaren zestig heb ik menig uur moeten besteden aan de vraag of zuiver wetenschappelijk onderzoek mogelijk was, dan wel dat een zichtbaar maatschappelijk belang moest worden gediend. Het debat werd nog gecompliceerder toen onder de paraplu van het maatschappelijk belang ook puur commerciële belangen schuil bleken te gaan.

Ook op andere beleidsterreinen hebben we kans gezien ons in onoplosbare debatten te storten door onze keuzen voor beleid terug te brengen tot een tweetal, dat na enig doordenken voor de dichotomie 'goed en kwaad' bleek te staan. Onbaatzuchtige hulp aan de Derde Wereld versus het eigenbelang van de commerciële betrekkingen. Het begrip 'ontschotting' dat in het buitenlands beleid, naar ik meen door Jan Pronk, is geïntroduceerd, leent zich ook voor het internationale cultuurdebat.

2. Mijn uitgangspositie is dat in een *global village*, in een wereld waarin we steeds directer met elkaars uitingen, kansen en problemen worden geconfronteerd, de behoefte aan articulatie van de eigen identiteit belangrijker wordt. Naarmate Europa bestuurlijk en als markt meer één geheel wordt, neemt de behoefte aan een eigen plek toe. Cultuur, ook wanneer het smaller wordt gedefinieerd als kunsten, is onze manier het eigen karakter van ons land tot uitdrukking te brengen. Dat die uitingen vervolgens weer een onderdeel blijken te zijn van internationaal optredende golfbewegingen, mag de pret niet drukken. (Zo kennen we in Groningen nog steeds een volstrekt herkenbare eigen variant op de Amsterdamse School.)

De behoefte ons land internationaal te laten

kennen gaat veel verder dan de commerciële betekenis van een open markt. Onze presentatie in het buitenland is in zekere zin het bewijs dat er nog binnenland bestaat. Zo bezien krijgt ons land dus steeds meer behoefte aan een actiever buitenlands cultuurbeleid. De commerciële regie van ons dagelijks bestaan is zo sterk geworden, de 'coca-kolonisatie' van Europa gaat zover, dat wij steeds meer behoefte krijgen te laten zien wie wij waren en wie wij zijn.

3. Voor een versterking van onze culturele presentie in het buitenland denk ik niet in de eerste plaats aan een nieuwe infrastructuur, hoe verleidelijk de Nederlandse pendant van het Goethe Instituut of het Maison Descartes ook is. Ik voel er meer voor de netwerken van produceren, reproduceren en bewaren zelf meer ruimte te geven zich in het buitenland zichtbaar te maken. Tenslotte geldt ook voor de wereld van de verschillende cultuuruitingen dat ze een internationaal karakter hebben gekregen, met zeer veel persoonlijke verbindingen over de grens. Beter in dat verkeer de onzen wat meer ruimte te geven, dan weer iets nieuws te bedenken in termen van infrastructuur.

4. Bij de opsomming van Ton Bevers over de beperkte indruk die de Nederlandse cultuurproductie in het buitenland maakt, past een relativerende opmerking. Kijkend naar de wondere werken van Hendrik Nicolaas Werkman heb ik mij vaak afgevraagd welke betekenis de internationale kunstcritiek aan zijn werk zou hebben toegekend als hij niet in Groningen maar in Parijs had gewerkt. En vaak heb ik aan die vraag een sombere conclusie verbonden over de kwetsbare positie van Nederland als cultuurproducent.

Te ver weg van die wereldcentra die er uiteindelijk toe doen. Tegenwoordig kijk ik daar anders tegenaan: Werkman heeft zijn *Chassidische legenden* alleen maar kunnen

maken omdat er tussen Waddenzee en Grote Markt iets was dat hem in zijn greep hield. Dat was hem in Parijs nooit gelukt.

5. Zonder dus ons zelfrespect te verliezen, is het goed vast te stellen dat juist een klein land intelligenter moet omgaan met hetgeen het voortbrengt. Onze tomaten en gloeilampen krijgen hechtere ondersteuning vanuit het thuisfront dan onze film, onze muziek, onze beeldende kunst. Het heeft het beeld van ons land internationaal versmald tot dat van handige handelslui, het heeft het buitenland onvoldoende geïnformeerd over de bijzondere wisselwerking van zoveel pluriformiteit op zo weinig vierkante kilometers.

Bibliografische gegevens

Wallage, J. (1995) 'Nederlands antwoord op coca-kolonisatie'. In: *Boekmancahier*, jrg. 7, nr. 26, 432-433.

Jacques Wallage

was in 1995 fractievoorzitter van de PvdA